

ПЕДАГОГІКА

УДК 37.014.3.015.31:7](5)

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863.2/22.166967>**Ольга МАЄВСЬКА,***orcid.org/0000-0002-7444-2923*

аспірант кафедри теорії та методики технологічної освіти

Полтавського національного педагогічного університету

імені В. Г. Короленка

(Полтава, Україна) *maonisun@gmail.com*

ДОСВІД ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬО-ПРАКТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ОСОБИСТОСТІ В КРАЇНАХ ДАЛЕКОСХІДНОГО РЕГІОНУ

Здійснено порівняльний аналіз досвіду формування художньо-практичної компетентності в Сінгапурі, Японії та Південній Кореї. Виявлено й описано методичні аспекти, які можна адаптовано застосувати в Україні. Відзначено, що здійснені поетапно ефективні освітні реформи сприяли формуванню художньо-практичної компетентності в учнів загальної середньої школи. Визначено, що інтенсивне інвестування в освіту, ретельний відбір педагогічного персоналу, продумані програми навчальних дисциплін за короткий термін вивели досліджувані країни на найвищі позиції у світових освітніх рейтингах. У ході аналізу літературних джерел було виявлено малодослідженість проблеми вітчизняними науковцями.

Ключові слова: художньо-практична компетентність, реформи освіти, освіта в Сінгапурі, освіта в Японії, освіта в Південній Кореї.

Olga MAIEVSKA,*orcid.org/0000-0002-7444-2923*

Postgraduate PhD student

of the Department of Technological Education Theory and Techniques

Poltava V. G. Korolenko National Pedagogical University

(Poltava, Ukraine) *maonisun@gmail.com*

EXPERIENCE OF FORMATION OF ARTISTICALLY PRACTICAL PERSONAL COMPETENCE IN THE COUNTRIES OF THE FAR EASTERN REGION

The article provides a comparative analysis of the experience of the formation of artistic and practical competence in Singapore, Japan and South Korea. These are advanced countries of the world in the field of secondary education according to international PISA ratings. Their record pace of economic development is an example for the whole world. For the successful development and reforming of school education in Ukraine, it is necessary to analyze foreign experience. In pedagogical circles, it was a stereotype formed that the indicators of the best secondary education are concentrated in Europe. The last PISA study showed that Singapore is leading in the ranking of countries. According to the rating of Bloomberg agency, South Korea and Japan topped the list by six indicators that contribute to innovation. In the countries studied, the educational process corresponds to the age needs of students. Having a large number of children in classrooms is not an obstacle to gaining knowledge. Through great respect for the teacher during the lessons, discipline is maintained. For the formation of artistic and practical competence, students, in addition to compulsory schoolwork, attend additional sections, electives, and circles of interest and their abilities. Special agencies finance the publication of textbooks and magazines on artistic subjects for the early development of artistic skills. Cultural traditions contribute to the development children's design thinking and creativity.

Identified and described methodological aspects that can be adapted to apply in Ukraine. It was noted that step-by-step effective educational reforms, investment in art education, selection of qualified personnel, an increase in the number of study hours for subjects of the artistic cycle, theoretical and practical classes – all this contributed to the formation of artistic and practical competence of students in secondary schools. However, a large overload of students in school disciplines, additional extracurricular activities often provoke stress in students. The analysis of literary sources revealed the absence of domestic theoretical developments on this topic.

The main factor in the success of the systems of art education in the countries of the Far East is a great respect for the teacher, the educational institution, and the parents. Pupils are very responsible to education.

Key words: art-practical competence, reform of education, education in Singapore, education in Japan, education in South Korea.

Постановка проблеми. Про необхідність реформування середньої освіти говорить чинний міністр освіти й науки України Лілія Гриневич: «Реформа української середньої освіти – це проектування майбутнього України, адже саме школа формує мислення абсолютної більшості дітей, які візьмуть на себе керівництво державою та відповідальність за її економіку» (URL: <https://lifepravda.com.ua/columns/2017/06/19/224784/>). Формування художньо-практичної компетентності є вагомим компонентом загальної освіти школяра. Спираючись на визначення художньо-практичної компетентності як сформовані спеціальні уміння й навички, прагнення до творчої самореалізації, набуття досвіду практично-предметної діяльності та засвоєні цінності художньої культури (Кравченко, Маєвська, 2017: 6), доцільним є визначити, що покращення описаних критеріїв може здійснюватися на уроках трудового навчання (технологій), образотворчого мистецтва й інших предметів шкільної середньої освіти. Цьому також сприяє інтеграція дисциплін або відокремлення (групування) занять за напрямками підготовки. Програми необхідно розробляти так, щоб творчі завдання забезпечували умови самовираження, атмосферу експериментування, підсилювали мотивацію до креативної діяльності та позитивні емоції в процесі здобуття знань, адже результат виховання й навчання підростаючого покоління відіб'ється на благополуччі всієї країни в перспективі. Методика формування художньо-практичної компетентності в системі шкільної освіти в Україні не розроблена й безсистемна.

Реформування системи шкільної освіти в Україні може бути засноване на впровадженні інноваційних і традиційних методик, які зарекомендували себе як ефективні в передових країнах світу в галузі середньої освіти.

Для успішного розвитку та реформування шкільної освіти в Україні необхідно проаналізувати зарубіжний досвід. У педагогічних колах сформувався стереотип, що показники найкращої середньої освіти концентруються в Європі (URL: <http://www.osvita.org.ua/abroad/articles/33.html>). Проте останнє дослідження PISA (Programme for International Student Assessment – Програма міжнародного оцінювання учнів) за ініціативи Організації економічного співробітництва й розвитку (OECD – Organisation for Economic Cooperation and Development) показало, що в освітньому рейтингу країн лідером є Сінгапур (URL: <https://www.oecd.org/education/singapore-tops-latest-oecd-pisa-global-education-survey.htm>). Для порівняння найкращих результатів середньої освіти й формування

в учнів художньо-практичної компетентності було обрано ще дві передові країни Азії – Японію та Південну Корею, рекордні темпи економічного розвитку яких є прикладом для всього світу. За даними рейтингу агенції Bloomberg (URL: <https://www.bloomberg.com/graphics/2015-innovative-countries/>), Південна Корея і Японія очолюють список за шістьма показниками, які сприяють інноваціям. У зведеному рейтингу країн за результатами оцінювання 15-річних школярів у 72 державах світу, опублікованому на сайті ОЕСР (URL: https://read.oecd-ilibrary.org/education/pisa-2015-results-volume-i_9789264266490-en#page1), два перші місця займають Сінгапур і Японія, а Корея посіла одинадцяту позицію.

Аналіз досліджень. Актуальними для дослідження є результати спостережень PISA, Bloomberg, ESS (the European Social Survey – Європейське соціальне дослідження), теоретичні аспекти художньо-творчої компетентності, розглянуті О. Семеновою, феномени креативності й творчості, яким присвячені наукові праці Л. Виготського, Д. Гілфорда, Л. Ткаченко, Н. Нікітіної, О. Маляр, Р. Швай та ін. Вивченням проблематики художньої освіти займалися такі науковці, як П. Автомонов (інновації зарубіжної школи), Е. Белкіна, Л. Коваль, О. Поліщук, І. Рудковська, О. Рудницька, О. Сташук, І. Шкелебай, О. Щолокова (естетичне й духовне виховання дітей і юнацтва). Поняття компетентностей обґрунтували Р. Бадер, Д. Мертенс, А. Шелтон. Досвід Сінгапуру у створенні освітньої системи світового рівня, навчання мистецтву описаний у працях Т. Алішева, А. Гільмутдінова, Дж. Мезевса, Ю. Полехіної, Дж. Чіа, П. О'Ші, Т. Чонга. Систему середньої освіти в Японії, її реформування, сучасний стан і перспективи розвитку досліджували О. Бібко, Г. Востоков, О. Железняк, І. Зязюн, Г. Колодій, С. Маркарьянц, О. Озерська, В. Оржехівський, Т. Павлова, М. Родіонов, С. Судзукі й ін. Навчання в Південній Кореї висвітлюють Ю. Джулай, Д. Кан, Х. Кім, Л. Корсунська, Ю. Полехіна, М. Сет. Однак нововведення, які здійснювали уряди цих країн на основі міжнародних тестувань, недостатньо досліджені з позиції їх адаптації до умов України.

Мета статті – здійснити порівняльний аналіз досвіду формування художньо-практичної компетентності в Сінгапурі, Японії та Республіці Корея та виявити методики, які можна адаптувати для української системи освіти.

Для досягнення поставленої мети доцільним є: – дослідити кращий зарубіжний досвід формування художньо-практичної компетентності;

– обрати параметри, які впливають на формування в учнів художньо-практичної компетентності;

– визначити можливість їх застосування для проведення реформи шкільної освіти в інституційних умовах України.

Виклад основного матеріалу. Для Сінгапуру, Японії та Південної Кореї спільною рисою є лідирування в міжнародних порівняльних рейтингах освітньої системи завдяки культурі поваги до освіти (URL: https://read.oecd-ilibrary.org/education/pisa-2015-results-volume-i_9789264266490-en#page1). Вивчення художньо-практичних дисциплін здійснюється з урахуванням національної свідомості. Практичні навички, які отримують учні на уроках, розвивають креативність і вміння вирішувати проблеми, готують школярів до майбутнього життя (Алишев, Гильмутдинов, 2010).

Художня освіта в Сінгапурі розвивалася, щоб задовольнити освітні потреби й прагнення сучасних жителів країни. Ця еволюція пов'язана з розробленням нової програми мистецтва для загальноосвітніх навчальних закладів і новими освітньо-навчальними курсами в Інституті освіти (IE). Документ спрямований на пошук сучасних тенденцій розвитку мистецтва в Сінгапурі в широкому культурному контексті. Велике значення має підготовка вчителів спеціальних мистецтв. Мистецтво в шкільну програму запровадив Річард Уокер із 1937 р. (Walker, Buck, 2007). Проте в 1981 р. комітет, який очолював Хо Ке Леонг, переглянув викладання художніх дисциплін у сінгапурських школах і рекомендував включити в освітню програму дизайн і вивчення місцевих мистецтв. Крім того, було рекомендовано створити спеціалізований художній курс, названий факультативною програмою з мистецтв (AEP), для забезпечення потреб більш здібних учнів; сформувати групи талановитих дітей, які будуть сприяти розвитку естетики й творчості в суспільстві; установити стандарти для наслідування програми іншими школами. Заняття мали проходити мінімум шість разів на тиждень для учнів середньої школи. Запровадження курсу відбувалося поступово. Участь брали учні, які пройшли випробування після початкової школи, заповнили анкети й виконали три задачі. Останні були спрямовані на перевірку навичок і здібностей: візуальну пам'ять, точність у спостереженні, рівень розвитку навичок малювання, швидкість і ритм, творчі ідеї, креативне використання середовища, чутливість, конструктивні здібності, інтерес до мистецтва. Незважаючи на інтерес до занять мистецтвом, керівництво програми (AEP) вказувало

на досягнення додаткової мети – акуратності, впорядкованості й систематичності в поведінці учнів, формування практичних звичок (Nichman). Упроваджена програма сприяла підвищенню стандартів і формуванню в учнів художньо-практичної компетентності.

Однією з особливостей мистецької освіти в Сінгапурі є його культурна різноманітність. Це не лише сприяє збагаченню й урізноманітненню художніх традицій, але й додатково впливає на загальне сприйняття мистецтва суспільством. Великий вплив на мистецтво й культуру в Сінгапурі здійснював Китай. У китайському мистецтві головне місце займає техніка виконання, на відміну від західного, де ціниться унікальність і оригінальність. На типових уроках із мистецтва учні наслідують учителя й покроково копіюють його приклад (Nichman). Х. Гарднер підкреслював, що навички «використання власних почуттів» могли б вважатися основними (Gardner, 1989: 92). Модель навчання, де вчитель образотворчого мистецтва – професійний художник, є результатом ідеї про те, що всі діти є художниками, а наставники просто створюють сприятливі умови, у яких учні будуть розвивати свою творчість. Часто трапляється так, що вчитель образотворчого мистецтва сам є художником, який навчає, а не педагогом, чия спеціалізація – образотворче мистецтво. Зрозуміло, що не всі школярі стануть художниками чи дизайнерами, але всі будуть споживачами мистецтва. Тому, крім практичних навичок, дітей навчають естетичному сприйняттю, історії мистецтва та мистецтвознавства під загальною назвою дисципліни «Загальне навчання мистецтвам» (DBAE).

У 1968 р. міністром освіти Онг Панг Буном було проголошено ідею про доступність мистецтва для всіх (Ong Pang Boon, 1968). У 1980-х рр. художня освіта складалась із художньої програми (GAP) і загальної музичної програми (GMP) для початкової й середньої школи. Художня програма була обов'язковою для дітей віком 7–14 років (Chong, 2017: 114). Образотворче мистецтво вважалось несерйозним предметом порівняно з математикою, і, як результат, урок мистецтва став дозвіллям або почав використовуватися вчителями для проведення додаткових занять з інших дисциплін (Cheng, 2008: 152). Упроваджена в 1993 р. Національна художня програма навчання мистецтву (NAC-AEP – The National Arts Council Arts Education Programme) дозволила школам отримувати прибуток від продажу своїх послуг і таким чином фінансувати власні виробництва. У результаті численні художні групи мають умотивовану й зацікавлену молодь у своєму складі. Розроблені

програми й семінари можна продавати в різні школи (Chong, 2010a: 107). На початку 2000-х рр. відбулося друге зрушення парадигми художньої освіти. У 2003 р. NAC започаткував щорічну Премію Національного мистецтва за здобутки в освіті для відзначення кращих шкільних художніх програм і практик (Chong, 2010b). Парламент Сінгапуру в 2010-х рр. почав розробляти ініціативи для розвитку індивідуальних здібностей учнів, школярів із різними навчальними потребами (URL: <https://www.moe.gov.sg/news/press-releases/more-pathways-for-secondary-school-students>). У другій половині 2018 р. Міністерство освіти й науки (MOE) планує внести зміни в навчальний процес, щоб готувати учнів до навчання впродовж життя (URL: <https://www.moe.gov.sg/news/press-releases/-learn-for-life---preparing-our-students-to-excel-beyond-exam-results>). Уряду Сінгапуру вдалося створити імідж освітньої системи як однієї з найбільш інноваційних і престижних сфер, у якій цікаво працювати й комфортно навчатися (Алишев, Гільмутдинов, 2010: 245).

Якщо вітчизняне виховання спрямоване на ідеали (Кулішенко), то в Японії головне завдання – практична підготовка до життя (Павлова). Специфіка японської освіти зумовлена національними особливостями соціально-економічної й культурної природи японців. Освіта в Японії – це культ, підтримуваний родиною, суспільством і державою. Методи навчання репродуктивні, немає творчих, проблемних, пошукових. Усі виконують те, що показав учитель. Особлива увага надається естетичному вихованню (Павлова). Практичні навички живопису, каліграфії здобуваються учнями, починаючи з раннього віку. Діти можуть малювати з натури не лише натюрморти, але й пейзажі.

Із другої половини XIX ст. японська система освіти двічі зазнає докорінних змін. Основний закон про освіту був переглянутий у 2006 р. і в 2008 р., а з 2011 р. був уведений новий. Він мав на меті гармонізацію вивчення базових знань і вмінь, виховання творчого мислення та навичок у прийнятті рішень і самовираженні (Лученко, URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pfto_2014_36_41: 273–276). У Японії діти досягають результатів у міру своїх здібностей. Навчальний план дуже щільний.

Модель мистецької освіти в Японії ґрунтується на ідеї здатності кожної людини відчувати красу. У початковій і середній японській школі (1–10 класи) дисципліні «Образотворче мистецтво й ручна праця» (включає знайомство з образотворчим і всіма видами ужиткового мистецтва)

відводиться по дві години на тиждень, у середній школі вищого рівня дисциплінам художнього циклу відводиться вже шість годин, причому учень повинен обрати не менше двох із чотирьох запропонованих дисциплін: музика, ієрогліфіка, образотворче мистецтво, дизайн (Троєльнікова, 2010: 84). Учням дається свобода для самовияву своїх ідей і здібностей.

Школярі відвідують гуртки, де дізнаються про символічну й філософську сутність ікебани. Учасники гуртка завжди працюють у тиші, оскільки мовчання створює зв'язок із рослинами. Вважається, що ікебана здатна передати настрій того, хто її створив, адже емоційний стан, у якому відбувається творче укладання квітів і гілок, безпосередньо впливає на композицію. Мистецтво ікебани – це навчання прибирати зайве. Діти ріжуть гілочки, листя, тому що навіть якщо листок дуже красивий, він може бути завеликим. Ікебана навчає задовольнятися мінімумом. Узимку й навесні використовуються різні квіти залежно від сезону. Різним святкам відповідають певні квіти та їх поєднання. Мистецтво ікебани дає можливість не тільки виявити свій смак, але й виявити природну сутність рослин, зібраних у композицію.

За японськими звичаями, кожна молода дівчина до заміжжя повинна опанувати мистецтво ікебани, чайної церемонії, традиційних танців, гри на одному з народних музичних інструментів, тобто вона повинна володіти не тільки мистецтвом «образотворчого дозвілля», але й мистецтвом «серйозним».

Крім школи, у Японії є приватні курси (дзюку), які забезпечують не тільки поглиблену підготовку з обов'язкових предметів, а й навчання мистецтвам (Маєвська, URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/7766>: 170).

Залучення до краси та її розуміння здійснюється в Японії на багатьох рівнях: через діяльність спеціальних відомств і управлінь, що фінансують різні художні конкурси, культурні заходи, виставки, через централізовану функціонуючу мережу широкої та різнопланової освіти, через організацію системи спеціальних товариств охорони традиційних мистецтв (ходзонкай), через організацію активного практичного залучення мас до культурного життя, починаючи з раннього віку. Наприклад, видається журнал «Мистецтво для маленьких» (Сьонан бідзюцу), який виходить один раз на рік. Основна мета журналу – за допомогою уроків із мистецтва, виховання розвинути естетичні почуття й емоції, які допомагають становленню людської душі. «Потрібна шліфовка почуттів, але вона не досягається просто так, без

зусиль», – пише Такеда Мотому (Такеда Мотому, 1977: 83).

Навчання письма займає важливе місце в естетичному вихованні дитини. Каліграфія (сьодо), що традиційно вважається одним із видів образотворчого мистецтва, виробляє точність малюнка, упевненість штриха, витонченість ліній, співмірність обсягів. Але найголовніше – написання ієрогліфа відкриває сам принцип художнього узагальнення, принцип символізації, що веде від живого предмета до його позначення. Тонкість ходу розумового процесу, що виражається в лаконічності й витонченості ліній, допомагає виробленню розуміння принципу побудови художньої форми (Маєвська, URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/7766>: 171).

Опановуючи мистецтво ієрогліфічної писемності, японські школярі поступово освоюють прийоми традиційного живописного мистецтва. Під час вивчення каліграфії грань між процесами письма та малювання поступово зникає, тому після освоєння необхідних механічних навичок дитина вже не пише, а малює, причому не пером, а пензлем, рухаючи його не лише рукою, а немовби всім тілом. Досконале володіння пензлем передбачає бездоганне відчуття пропорцій, упевненість штрихів, точність малюнка. Опановуючи каліграфію, діти немов стають живописцями (Білик, URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NZTNPU_ped_2013_1_29: 163).

У школі японців учать складати орігамі, робити нескладні художні вироби з паперу, кераміки, іграшки з глини, маски символічних тварин і костюми для численних дитячих свят. За допомогою такої діяльності виховується специфічне ставлення до матеріалу, уміння підкреслити його природну сутність.

Заняття декоративно-прикладним мистецтвом розвивають фантазію, спостережливість, сенсорні здібності, формують у людини терпіння, старанність, урівноваженість, вишуканий смак (Маєвська, URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/7766>: 174). Крім основних предметів, у японських школах викладають ремесло й домоведення (для цього залучають літніх японок і японців).

У березні 2007 р. вперше в Україні була проведена конференція, де одним із питань було функціонування системи освіти в Республіці Корея. Один із доповідачів, Кан Ден Сік, відзначив формування відповідальності учнів у здобутті знань, починаючи з початкової й закінчуючи вищою школою.

Багатовікова традиція, у якій навчання відіграє центральну роль, пов'язана з конфуціан-

ством. Отримання знань стало не лише засобом особистого самовдосконалення, але й способом досягнення статусу й влади. Колоніальний режим (вплив Японії) розвинув сучасну систему освіти, спочатку обмеживши доступ корейців до рівня шкільної освіти, натомість дозволив розвинути домашнє навчання. Школи були спрямовані на технічну та професійну підготовку. Це не задовольняло жителів країни, бо навчальні обмеження перешкоджали економічному прогресу й прямо дорівнювали званню та статусу.

Після звільнення від Японії в 1945 р. масово почали відкриватися школи всіх рівнів. Здійснення державної політики для розвитку освіти дало позитивні результати. Одним із рішень було запровадження єдиного базового навчання, яке усувало різку диспропорцію між регіонами й соціальними класами. У 1970-х рр. на шкільних церемоніях учні читали на пам'ять Устав про національну освіту. В Уставі учні обіцяли прагнути до серйозності, працелюбства, новаторства, учитися з метою підвищення ефективності праці (Seth Michael, URL: <https://doi.org/10.1080/13621025.2012.651400>: 15).

У позитивному розумінні, завдяки «освітній лихоманці», Південна Корея здійснила перетворення від малоосвіченої до передової країни. У 2000, 2003 і 2006 рр. учні корейських середніх шкіл входили в десятку країн, які очолювали рейтинги OECD. Нині Корея інвестує в освіту, яка зазнає щорічних оновлень методології викладання, навчальних матеріалів, ефективного використання технологій. Проте в країні немало шкіл, де навчаються сім днів на тиждень (URL: <https://learning.ua/blog/201702/reitynh-krainz-krashchoiu-u-sviti-shkilnoiu-osvitoiu>). Поширеним є материнський контроль за дітьми, оскільки жінки в Кореї або не працюють, або на роботі неповний робочий день.

Традиційно в країнах Далекосхідного регіону було не прийнято вчити дівчаток секретів домашніх справ або ремесел. Це вважалося не тільки непотрібним, але й шкідливим. Було прийнято віддавати дівчаток заміж рано, і вони вчилися всьому в своїх нових сім'ях. Кожній дитині з малих років передусім прививають повагу до батьків, шанобливе ставлення до праці.

За статистикою, кожні дев'ять із десяти дітей беруть додатково приватні уроки. Жорсткий тиск на дитину, яка з раннього віку повинна відповідати пропонованим вимогам, розвиває слухняність, але ослаблює здатність до оригінальних рішень.

У Кореї формують класи з великою кількістю учнів (50–60), проте незаперечний авторитет учи-

Параметри, які впливають на формування в учнів художньо-практичної компетентності в країнах Далекосхідного регіону

Сінгапур	Японія	Республіка Корея
Розроблена нова програма навчання мистецтву	Достатнє фінансування освітньої галузі	Щорічне оновлення методології викладання, навчальних матеріалів, використання технологій
Інвестиції в освіту	Інвестиції в художню освіту	Інвестиції в освіту
Створення додаткових факультативів із мистецтв	Варіативність гуртків і додаткових курсів	Додаткові приватні уроки
Висококваліфіковані педагогі-митці	Залучення авторитетних літніх людей до викладання	
Включення в навчальну програму дизайну й навчання місцевих мистецтв	Виділення від 2 до 6 навчальних годин на тиждень на предмети художнього циклу	
Культурна різноманітність	Ранній розвиток художніх навичок	
Наслідування вчителя на уроці	Репродуктивні методи навчання	
Доступність і обов'язковість вивчення мистецтва	Вибірковість предметів художнього циклу (не менше двох)	

теля, підкріплений впливом батьків, допомагає уникнути проблем із дисципліною. Багато середніх шкіл окремо розділяють навчання хлопчиків і дівчаток. У корейській школі регулярно складається рейтинг учнів, і дуже важливо лідирувати в ньому. Корейські батьки відправляють дітей на додаткові загальнодоступні курси з мистецтва, малювання, музики, каліграфії, англійської мови (URL: http://psychologis.com.ua/koreya_sistema_obrazovaniya.htm).

Висновки. Із таблиці видно, що загальна спільна риса для передових країн – це вчасне й ефективно здійснення реформ освітньої системи урядами держав, залучення інвестицій в освіту, гарне фінансування освітньої галузі. Таким чином, досвід східних країн може бути цікавим для України в розробленні концепції щодо подальшого реформування системи освіти. Проте не все варто переймати. Велике перенавантаження учнів шкільними дисциплінами, позакласними додатковими заняттями може спровокувати стреси та хвороби й довести дітей до крайнощів (наприклад, самогубства в Японії та Кореї під час іспитів («екзаменаційне пекло»)).

У ході дослідження було виявлено відсутність вітчизняних теоретичних напрацювань із цієї теми. Проаналізовані зарубіжні рейтинги та наукова література вказують на те, що головний фактор успіху освітніх систем країн Далекого Сходу – це велика повага до вчителя й викла-

дача, освітнього закладу, батьків. Викладацький склад ретельно відбирається з кращих випускників педагогічних вищих навчальних закладів, на навчання ремесел і домоводства запрошуються лише авторитетні літні люди. Учні та їхні батьки дуже відповідально ставляться до освіти.

У досліджуваних країнах навчальний процес відповідає віковим потребам учнів. Наявність великої кількості дітей у класних аудиторіях не є перешкодою для здобуття знань. Для формування художньо-практичної компетентності учні, крім шкільних обов'язкових занять, відвідують додаткові секції, факультативи й гуртки за інтересами та своїми здібностями.

За короткі терміни завдяки постійним зусиллям працівників освіти вдалося покращити національні освітні стандарти в Сінгапурі, Японії та Республіці Корея, чому сприяло здійснення не авторитарної педагогіки, а педагогіки співробітництва. Але в цих країнах від рівня освіти прямо залежить рівень життя, і якщо японець не отримує доступу до бажаного університету після закінчення школи, то вважає, що життя скінчилося. Він не може обійняти бажану посаду, на яку претендував.

Перспективність подальшого дослідження полягає в детальнішому розкритті застосованих методик для формування художньо-практичної компетентності в учнів середньої школи Сінгапуру, Японії й Республіки Корея.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Надто важливий. Чому потрібно прийняти новий закон про освіту? URL: <https://life.pravda.com.ua/columns/2017/06/19/224784/>.
2. Кравченко Л., Маєвська О. Європейський досвід формування художньо-практичної компетентності особистості. Мистецтво та освіта: науково-методичний журнал, 2017. № 3(85). С. 6–10.
3. Де краще вчитися. URL: <http://www.osvita.org.ua/abroad/articles/33.html>.
4. Singapore tops latest OECD PISA global education survey. URL: <https://www.oecd.org/education/singapore-tops-latest-oecd-pisa-global-education-survey.htm>.
5. The Bloomberg innovation index. URL: <https://www.bloomberg.com/graphics/2015-innovative-countries/>.
6. PISA 2015 Results. Excellence and equity in education. URL: https://read.oecd-ilibrary.org/education/pisa-2015-results-volume-i_9789264266490-en#page1.
7. Алишев Т., Гильмутдинов А. Опыт Сингапура: создание образовательной системы мирового уровня. Вопросы образования, 2010. № 4. С. 227–246.
8. Walker R., Buck D. The Chinese Road. *New Left Review*. July-August 2007. № 46. P. 39–66.
9. Hichman R. Reflection upon Aspects of Art Education in Singapore. URL: <http://doi.org/10.1080/02188799008547717>.
10. Gardner H. The key in the slot: creativity in a Chinese key. *Vie Journal of Aesthetic Education*, 1989. № 23. P. 141–158.
11. Ong Pang Boon. Text of Speech by the Minister for Education, Mr Ong Pang Boon, at the Opening of the Singapore Teachers Arts, Crafts and Photography Exhibition at the Victoria Memorial Hall on Friday, 5.30 pm, 12 October. Singapore: National Archives, 1968.
12. Chong Terence. Arts Education in Singapore: Between Rhetoric and Reality. *Sojourn: Journal of Social Issues in Southeast Asia*. ISEAS – Yusof Ishak Institute, 2017. Vol. 32. № 1. P. 107–136.
13. Cheng Minming. Information Technology, Art Education and Creativity in Singapore. In *Educating in the Arts – The Asian Experience: Twenty Four Essays*, edited by Lindy Joubert. Springer: The Netherlands, 2008. P. 147–163.
14. Chong Terence. Theatre and the State in Singapore: Orthodoxy and Resistance. London: Routledge, 2010. 224 p.
15. Chong Terence. The State and the New Society: The Role of the Arts in Singapore Nation-building. *Asian Studies Review*, 2010. 34. № 2. P. 131–149.
16. Ministry of Education. More pathways for secondary school students. URL: <https://www.moe.gov.sg/news/press-releases/more-pathways-for-secondary-school-students>.
17. «Learn For Life» – Preparing Our Students To Excel Beyond Exam Result. URL: <https://www.moe.gov.sg/news/press-releases/-learn-for-life---preparing-our-students-to-excel-beyond-exam-results>.
18. Кулішенко Л. Ідеал національного виховання: сучасне бачення проблеми. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/39550>.
19. Павлова О. Система освіти в Японії. Освіта і наука в Україні: виклики нового століття: XV звітна наук.-практ. конф., 28 листоп. 2014 р.: тези доп. Кіровоград. С. 53–56.
20. Лученко О. Останні тенденції й події в урядовій політиці з питання освіти в Японії. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pfto_2014_36_41.
21. Троєльнікова Л. Художнє виховання в Японії та Китаї: національні традиції та сучасна специфіка. Вісник Державної академії керівних кадрів культури і мистецтв: щоквартальний науковий журнал, 2010. № 1. С. 82–86.
22. Маєвська О. Дизайн-освіта в японській школі. URL: <http://dspace.pnu.edu.ua/handle/123456789/7766>.
23. Такеда Мотому. Філософія людського майбутнього. Токіо: Коданша, 1977.
24. Білик О. Місце та роль каліграфії в естетичному циклі навчальних предметів японської початкової школи. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NZTNPU_ped_2013_1_29.
25. Seth Michael. Education zeal, state control and citizenship in South Korea. URL: <https://doi.org/10.1080/13621025.2012.651400>.
26. Рейтинг країн з кращою у світі шкільною освітою. URL: <https://learning.ua/blog/201702/reitynh-krain-z-krashchoiu-u-sviti-shkilnoiu-osvitoiu>.
27. Корейська система освіти. URL: http://psychologis.com.ua/koreya_sistema_obrazovaniya.htm.

REFERENCES

1. Too important. Why should adopt a new law on education? [Nadto vazhly'vy'j. Chomu potribno pry'jnyaty' novy'j zakon pro osvitu?]. URL: <https://life.pravda.com.ua/columns/2017/06/19/224784/>. [in Ukrainian].
2. Kravchenko L., Maievskaya O. Yevropejs'ky'j dosvid formuvannya hudozhn'o-praktychnoyi kompetentnosti osoby'stosti [European experience in forming the artistic and practical competence of the individual]. *Art and Education: Scientific and Methodological Journal*. № 3(85), 2017. P. 6–10. [in Ukrainian].
3. Where is better to learn. [De krashhe vchy'ty'sya]. URL: <http://www.osvita.org.ua/abroad/articles/33.html>. [in Ukrainian].
4. Singapore tops latest OECD PISA global education survey. URL: <https://www.oecd.org/education/singapore-tops-latest-oecd-pisa-global-education-survey.htm>. [in English].
5. The Bloomberg innovation index. URL: <https://www.bloomberg.com/graphics/2015-innovative-countries/>. [in English].
6. PISA 2015 Results. Excellence and equity in education. URL: https://read.oecd-ilibrary.org/education/pisa-2015-results-volume-i_9789264266490-en#page1. [in English].

7. Alishev T., Gilmudtinov A. Opyt Singapura: sozдание obrazovatel'noj sistemy mirovogo urovnya [Singapore Experience: Creating a World-Class Educational System]. Education issues, 2010. № 4. P. 227–246. [in Russian].
8. Walker R., Buck D. The Chinese Road. New Left Review. July-August 2007. № 46. P. 39–66. [in English].
9. Hichman R. Reflection upon Aspects of Art Education in Singapore. URL: <http://doi.org/10.1080/02188799008547717>. [in English].
10. Gardner H. The key in the slot: creativity in a Chinese key. Vie Journal of Aesthetic Education, 1989. № 23. P. 141–158. [in English].
11. Ong Pang Boon. Text of Speech by the Minister for Education, Mr Ong Pang Boon, at the Opening of the Singapore Teachers Arts, Crafts and Photography Exhibition at the Victoria Memorial Hall on Friday, 5.30pm, 12 October. Singapore: National Archives, 1968. [in English].
12. Chong Terence. Arts Education in Singapore: Between Rhetoric and Reality. Sojourn: Journal of Social Issues in Southeast Asia. ISEAS – Yusof Ishak Institute, 2017. Vol. 32. № 1. P. 107–136. [in English].
13. Cheng Minming. Information Technology, Art Education and Creativity in Singapore. In Educating in the Arts – The Asian Experience: Twenty Four Essays, edited by Lindy Joubert. Springer: The Netherlands, 2008. P. 147–163. [in English].
14. Chong Terence. Theatre and the State in Singapore: Orthodoxy and Resistance. London: Routledge, 2010. 224 p. [in English].
15. Chong Terence. The State and the New Society: The Role of the Arts in Singapore Nation-building. Asian Studies Review, 2010. 34. № 2. P. 131–149. [in English].
16. Ministry of Education. More pathways for secondary school students. URL: <https://www.moe.gov.sg/news/press-releases/more-pathways-for-secondary-school-students>. [in English].
17. «Learn For Life» – Preparing Our Students To Excel Beyond Exam Result. URL: <https://www.moe.gov.sg/news/press-releases/-learn-for-life---preparing-our-students-to-excel-beyond-exam-results>. [in English].
18. Kulishenko L. The ideal of national education: a modern vision of the problem [Ideal nacional'nogo vy'hovannya: suchasne bachennya problemy']. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/39550>. [in Ukrainian].
19. Pavlova O. Educational system in Japan [Sy'stema osvity' v Yaponiyi]. Education and Science in Ukraine: Challenges of the New Century: XV Reporting Sciences. Conf., 28 November 2014: Theses. Kirovograd. P. 53–56. [in Ukrainian].
20. Luchenko O. Recent trends and developments in government policy on education in Japan [Ostanni tendenciyi j podiyi v uryadovij polity'ci z py'tannya osvity' v Yaponiyi]. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pfto_2014_36_41. [in Ukrainian].
21. Troelnicova L. Artistic education in Japan and China: national traditions and modern specifics [Hudozhnye vy'hovannya v Yaponiyi ta Ky'tayi: nacional'ni trady'ciyi ta suchasna specy'fika]. National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts Herald: quarterly Journal, 2010. № 1. P. 82–86. [in Ukrainian].
22. Maievska O. Design-education in the Japanese school [Dy'zajn-osvita v yapons'kij shkoli]. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/7766>. [in Ukrainian].
23. Takeda Motomu. Philosophy of the human future. Tokio: Kodansha, 1977. [in English].
24. Bilyk O. Place and role of calligraphy in the aesthetic cycle of educational subjects of the Japanese elementary school [Misce ta rol' kaligrafii v estety'chnomu cy'kli navchal'ny'h predmetiv yapons'koyi pochatkovoyi shkoly]. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NZTNPU_ped_2013_1_29. [in Ukrainian].
25. Seth Michael. Education zeal, state control and citizenship in South Korea. URL: <https://doi.org/10.1080/13621025.2012.651400>. [in English].
26. Ranking of countries with the best school education in the world [Rejty'ng krayin z krashhoyu u sviti shkil'noyu osvitoyu]. URL: <https://learning.ua/blog/201702/reitynh-krain-z-krashchoiu-u-sviti-shkilnoi-osvitoiu>. [in Ukrainian].
27. Korean education system [Korejs'ka sy'stema osvity]. URL: http://psychologis.com.ua/koreya_sistema_obrazovaniya.htm. [in Ukrainian].